

E B E N,
rotonotarii Apostolici

= vnd Son =

igen

Christo /

Erlöser an dem

hof /

Betrachtungen auf die

früh hergestell

hs

14

Simon Malmenvall

Celeste McNamara

Monika Deželak Trojar

Aleš Maver

Cirila Toplak

Tomaž Ivešić

Aleksandar Takovski

HISTORIČNI SEMINAR

HISTORIČNI SEMINAR 14

Uredili
Katarina Šter in Mojca Žagar Karer

Ljubljana 2021

HISTORIČNI SEMINAR 14

Uredniški odbor Katarina Keber, Katarina Šter, Luka Vidmar,
Mojca Žagar Karer

Znanstvena monografija je recenzirana.

Uredili Katarina Šter in Mojca Žagar Karer

Jezikovni pregled

slovenskih delov besedila Katarina Šter in Mojca Žagar Karer

Prevod in jezikovni pregled

angleških delov besedila DEKS, d. o. o.

Oblikovanje in prelom Brane Vidmar

Založil Založba ZRC

Za založnika Oto Luthar

Glavni urednik Aleš Pogačnik

Tisk Cicero, Begunje, d. o. o.

Naklada 150

Za prosto dostopno spletno različico prve e-izdaje veljajo določila mednarodne licence Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0: <https://doi.org/10.3986/9789610505440>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

930.1(082)
27-9(4)(082)
94(4)(082)

HISTORIČNI seminar 14 / uredili Katarina Šter in Mojca Žagar Karer ; [prevod Deks]. - 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Založba ZRC, 2021

ISBN 978-961-05-0543-3
COBISS.SI-ID 66103043

COBISS.SI-ID 66202627
ISBN 978-961-05-0544-0 (PDF)

© 2021 ZRC SAZU, Založba ZRC

Vse pravice pridržane. Noben del te izdaje ne sme biti reproduciran, shranjen ali prepisan v kateri koli obliki oz. na kateri koli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače, brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic (copyrighta).

Kazalo

Uvodnik	5
Introduction	7
SIMON MALMENVALL	
Vladarski mučenci na obrobju srednjeveške Evrope: Kijevska Rusija, Norveška in Duklja	9
CELESTE MCNAMARA	
Schism in the <i>Stato da mar</i> : The Bishop of Padua and Missions in Southeastern Europe	29
MONIKA DEŽELAK TROJAR	
Schönlebnove nemške in latinske postne pridige	47
ALEŠ MAVER	
Dolgi slovenski beg pred cerkveno latinščino	77
CIRILA TOPLAK	
Zahodnoslovensko naravoverstvo: Raziskovalna dognanja in izzivi	91
TOMAŽ IVEŠIĆ	
Jugoslovanska socialistična javna sfera in nacionalna kategorija »Jugoslovan« v popisu prebivalstva leta 1971	107
ALEKSANDAR TAKOVSKI	
From Epic to Memic: Balkan National Heroes and Villains across Time, Space and Genres	135

Uvodnik

Historični seminar 14 stopa v ta nenavadni čas, ki so ga zaznamovali strahovi, pandemija, spreminjanje in preobrazba tega, kar smo poznali in jemali za samoumevno, nenazadnje pa tudi nove možnosti in priložnosti. Z naborom tematik člankov, ki so bili v obliki predavanj sprva predstavljeni znotraj cikla predavanj Historičnega seminarja, ki poteka na ZRC SAZU, nas tudi nevsiljivo opozarja, da je podoba, ki jo imamo o sebi, svoji zgodovini in okolju, včasih preveč poenostavljena in premočrtna, da bi lahko bila popolnoma resnična oziroma tridimenzionalna. Zato jo rišemo na novo.

V svoji štirinajsti monografiji *Historični seminar* tako prinaša revizijo »znanih« ali pa še »neznanih« ali celo »nenavadnih« poglavja cerkvene zgodovine, v katerih se določeni naključni zgodovinski pojavi ali njihovo prikazovanje razkrijejo kot načrtovani, pripravljeni, spet drugi pa niso posledica nekih velikih načrtov, temveč preprosto življenja ljudi. Tako analiza likov vladarskih mučencev Borisa in Gleba, Jovana Vladimirja in Magnusa Erlendssona izpod peresa **Simona Malmenvalla** kaže, na kakšen način so njihove mučeniške zgodbe delovale državotvorno in v smislu utrjevanja krščanstva kot nove vere, obenem pa so obrobnejša območja navezovala na odrešenjsko zgodovino in jih približala centru krščanstva srednjeveške Evrope. Članek **Celeste McNamara** o padovanskem škofu Giovanniju Barbarigu nam približa nenavadno in nam manj znano področje misijonov v 17. stoletju – a ne misijonov v oddaljenih državah in na bogatih celinah, temveč tistih, ki so bili bližji domovini. **Monika Deželak Trojar** natančno analizira nemške in latinske postne pridige Janeza Ludvika Schönlebnina in izpostavlja baročne prvine, kot so ustvarjanje napetosti, vnašanje dinamike v dogajanje in želja po dejavni vključitvi poslušalcev v premišljevanja. Razprava **Aleša Mavra** na slikovit način predstavi razloge, zakaj se je latinščina po 2. vatikanskem cerkvenem zboru tako hitro izgubila iz slovenskih cerkva in kaj vse se je še pred koncilom odvijalo v naših cerkvah, največkrat iz političnih razlogov. Versko življenje pa je na Slovenskem živelo tudi v drugačnih oblikah, še starejših od krščanstva, in se ohranilo v obliki praks naravovercev, o katerih je članek napisala **Cirila Toplak**. Bolj modernemu

času in deloma tudi bolj političnim vprašanjem se posvečata članka **Tomaža Ivešiča** in **Aleksandra Takovskega**. Prvi piše o zaostrovanju nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji, ki je doseglo vrhunec v začetku sedemdesetih let, ko so potekale debate o nacionalnih kategorijah za popis prebivalstva leta 1971. Drugi pa sledi zgodovinski podobi junaških likov štirih nekdanjih jugoslovanskih držav od preteklih obdobj do nedavne sodobnosti, ki jo odločilno zaznamuje odprta spletna kultura.

Vsa dogajanja, ki so se v zgodovini prepletala, niso samo posledica političnih in verskih dogodkov ali dejanj vplivnih ljudi. Vsako od njih ima svoj kontekst in ozadje in na tej podlagi pridobi svoj poseben pomen, ki ga je imelo za ljudi svojega časa in ki ga morda lahko razberemo še danes. Vse to zato, ker si nenazadnje tudi sami želimo razbirati in razumeti pomene svojega časa. Kdo ve, kaj bodo o njem menili tisti, ki bodo v okviru svojih historičnih seminarjev dogajanja našega časa sejali čez nekaj generacij?

Urednici

Introduction

The volume *Historični seminar 14* (Historical Seminar 14) is being issued in this unusual time marked by fear, a pandemic, a changed and transformed reality of what we knew and took for granted, and ultimately also new possibilities and opportunities. With its selection of topics discussed in articles originally presented as part of the *Historični seminar* cycle of talks at ZRC SAZU, it also discreetly draws attention to the fact that the image we cultivate of ourselves, our history, and our environment may sometimes be too simplified and linear to be entirely real or three-dimensional. This is why we draw it anew.

This fourteenth volume thus both revises already known chapters of Church history and introduces hitherto unknown or even peculiar chapters, in which certain random historical events or their portrayal are revealed as planned or devised in advance, whereas others turn out not to be the result of any grand plans, but simply people's lives. Thus, Simon Malmenvall's analysis of the characters of the noble martyrs Boris and Gleb, Jovan Vladimir, and Magnus Erlendsson shows how the stories of their martyrdom had a nation-building function and consolidated Christianity as the new faith, while associating more marginal areas with salvation history and drawing them closer to the medieval European center of Christianity. Celeste McNamara's article on the Bishop of Padua, Giovanni Barbarigo, introduces the reader to the unusual and less well-known topic of seventeenth-century missions – not those in distant countries and on wealthy continents, but those closer to home. Monika Deželak Trojar analyzes in detail Johann Ludwig Schönleben's German and Latin Lenten sermons, highlighting their Baroque elements, such as building up tension, introducing dynamics into the plot, and the desire to actively include listeners in contemplation. Aleš Maver's article discusses in a very picturesque manner why Latin disappeared so quickly from Slovenian churches after the Second Vatican Council and what went on in Slovenian churches even before the council, largely for political reasons. However, religious life in Slovenia also took on other forms, even older than Christianity, and has been preserved in the practices of nature worshippers, which are discussed in the article by

---

Cirila Toplak. More modern times and partly also more political issues are examined by Tomaž Ivešić and Aleksandar Takovski. Ivešić focuses on the increase in ethnic tensions in Yugoslavia, which culminated in the early 1970s, in the debates on the ethnic designations to be used in the 1971 census. In turn, Takovski traces the historical representation of heroic figures in four former Yugoslav countries from the distant past to the recent present, which is distinctively characterized by an open internet culture.

All the interconnecting developments taking place through history have not only been the result of political and religious events or actions by influential people. Each one of them has its own context and background that gave rise to the special importance that it had for the people of that time and that perhaps can still be identified today. This is because we ultimately also want to identify and understand the meanings of our own time. It is intriguing to consider how the developments of our time will be analyzed by future generations in their own historical seminars.

The Editors

hs

SCHÖN
Theologiae Doctoris,

Fasten-Freitag = Fre
tag = Fre

Das is

I. Geistliche

S E S W

Dem Angstleydenden We
Olivetii auffg

Und durch fünff andächtige
fünff Fasten-Freitag der S

15 €

<http://zalozba.zrc-sazu.si>

Historični seminar 14

<http://hs.zrc-sazu.si/eknjiga/HS14.pdf>